



A nőszirmom növényvédelme

A NŐSZIRMOT, MÁS NEVEN IRISZT MÁR IDŐSZÁMÍTÁSUNK ELŐTT A 3. ÉS 4. SZÁZADBAN ISMERTÉK. GAZDAG SZÍNVÁLTOZATAI MIATT A GÖRÖGÖK A SZIVÁRVÁNYRÓL NEVEZTÉK EL. AZ ÓKORBAN GYÓGYNÖVÉNYKÉNT IS NEVELTÉK, GYÖKERÉT GYOMORFÁJÁS, KÖHÖGÉS, KUTYAHARAPÁS, KÍGYÓMARÁS ELLEN HASZNÁLTÁK. KÜLÖNBÖZŐ FAJTÁI, VÁLTOZATAI MA IS KERTJEINK KEDVELT DÍSZNÖVÉNYEI. SAJNOS A KÓROKOZÓK ÉS KÁRTEVŐK GYAKRAN ELCSÚFÍTJÁK A NÖVÉNYEKET. CIKKÜNKBEN A LEGGYAKORIBB BETEGSÉGEKET ÉS KÁRTÉTELEKET ISMERTETJÜK.

DR. ÖRDÖGH GIZELLA

A nőszirmom gombás betegségei közül a *mikoszferellás betegség* a legismertebb. A levélen 6-12 mm nagyságú, ovális alakú, világos közepű, sötétebb szegélyű, sárga udvarú, besüppedő foltok láthatók. Szegélyükön vizenyős határvonal húzódik. A foltok közepén barna képletek (konídiumtartók és konídiumok) képződnek (1. kép). Később a foltok összefolynak, és a levelek elszáradnak. A virágszáron és a termésen is előfordulhatnak foltok. A kórokozó a fréziát,





a nárciszt és a kardvirágot is megfertőzheti. A betegség már áprilisban jelentkezik, főleg nedves, párás időszakban. Fertőzési források az áttelelő növények és a növénymaradványok, éppen ezért a fertőzött leveleket szedjük le és semmisítjük meg! Az új leveleket nedves időben 7-10, száraz időben 14 naponként permetezzük gombaölő szerrel, nedvesítő szer hozzáadásával!

A rozsda az egész világon elterjedt betegség, hazánkban is mindenütt előfordul. A leveleken apró, tűszúrásnyi, sárgászöld, majd egyre növekvő, megsárguló kerek, vagy ovális foltok keletkeznek. Később a foltok közepén rozsdabarna, bőrszövettel fedett képletek (uredotelepek) alakulnak ki (2. kép). Idővel a telepek felszakadoznak, és a spórák szétszóródnak. A beteg levelek barnulnak, száradnak. A növények újabb leveleket hozva legyengülnek, virághozamuk csökken. Gazdacserés gomba; egyes fejlődési alakjai a csalánféleken és a macskagyökéren fejlődnek ki. Ezeket a fajokat ne tűrjük meg a közelben! A növények leveleit semmisítjük meg a növényeket kihajtástól kezdve 10 naponként permetezzük!

A kártevők közül a *nőszirm-földibolha* elsősorban a széles levelű íriszfajokat károsítja. A 3-4 mm hosszúságú, fémes, kékeszöld színű bogarak a levél csúcsától kiindulva há-

mozgatják a leveleket, teljes szélességükben (3. kép). A levelek a hámozgatás helyén elszáradnak, majd besodródnak. A kártevőnek évente egy nemzedéke van. Az áttelelő bogarak április végén, május elején táplálkoznak. Lárvaik a talajban élnek és a gyökereket rágják. A bogarak megjelenésekor védekezzünk rovarölő szerrel! Elhúzóód rajzás esetén a kezeléseket ismételjük meg!

A *nőszirm-levéldarázs* az íriszen április közepén, melegebb időjárás esetén már korábban is megjelenik. Tojásait a levéllemezbe, 6-10 darabból álló sorokba helyezi. A lárvák (álhernyók) 7-10 nap múlva kelnek ki, és a kelési hely közelében hámozgatják a leveleket (4. kép). Az idősebb lárvák már át is rágják a levéllemezt. A károsított növények a fejlődésben visszamaradnak, virágzásuk csökken. A lárvák fejlődésük befejeztével a talajba húzódnak, ahol előbáb állapotban áttelelnék. Hazánkban egy nemzedéke fejlődik évente. A növényeket rendszeresen nézzük át, a lárvákat gyűjtsük össze és semmisítsük meg mielőtt a talajba húzódnának akkor is, ha csak néhány növényünk van. Ezzel a következő évi kártételt csökkenthetjük. Nagyobb területen permetezzünk rovarölő szerrel!



A dísznövénykiállításokon rendszeresen tapasztaljuk a virágkedvelőket, hogy a nőszirom bimbói zárva maradtak, nem nyíltak ki és megpuhulva elrothadtak. Az ilyen bimbókat felbontva belsejükben a virágrészek helyén bűzös, rothadó anyagot és abban fehéres nyüveket találunk. Ezek a *nőszirom-virág-légy* lárvái. A fajnak egy nemzedéke van. Az imágók április közepétől rajzanak. Tojócsovékkel a bimbókba rakják tojásaikat, ahol a lárvák kikelés után azok belsejével táplálkoznak. Ahol ez előfordult, a következő évben, április második felében, a virágzás előtt a bimbókat permetezni kell, hogy a tojásrakó nőtények már mérgezett felülettel találko-



zanak. A már fertőzött bimbókat gyűjtsük össze és semmisítsük meg! Ezzel az eljárással lényegesen csökkenthetjük a következő évi fertőzés mértékét.

A nőszirom károsítói ellen ajánlott készítmények

Készítmény (hatóanyag)	Felhasználás	Adagolás	Forgalmi kategória
Amistar	mikoszferella, rozsga	10 ml / 10 l víz	III.
Astra Rézoxiklorid	mikoszferella, rozsga	20 – 30 g / 10 l víz	III.
Dithane M45 **	rozsga	20 g / 10 l víz	II. ^x
Careo rovarölő koncentrátum	földibolha, levéldarázs, légylárvá	0,6 - 1,2 ml / m ²	III.
Cyperkill Max	földibolha, levéldarázs, légylárvá	0,03 – 0,15 ml / 10 m ²	III.
Cythrin Garden	földibolha, levéldarázs, légylárvá	15-50 ml / 10 l	II.
Mospilan 20 SP	földibolha, levéldarázs, légylárvá	0,5 g / 10 l víz	III.

II. Feltételes forgalmú növényvédő szer

III. Szabadforgalmú növényvédő szer

x = 250 g-os kiszerelésben, ill. ez alatt III. forgalmi kategória

** = Biztonsági távolság vizektől, szőlőtől 10 m, gyümölcstől 35 m, egyébtől 5 m.